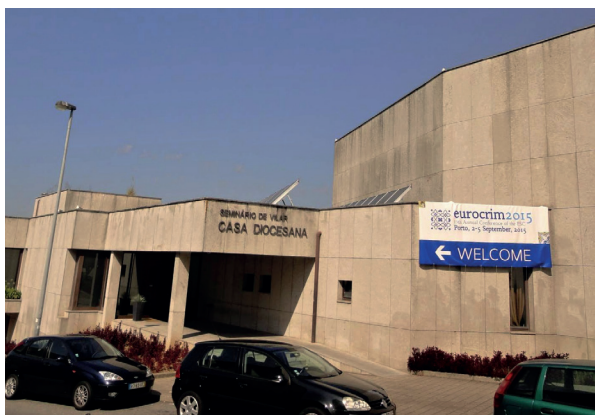

XV. konference Evropské kriminologické společnosti (ESC) (Porto 2. - 5. 9. 2015)

Miroslav Scheinost,
Petra Faridová,
Jakub Holas,
Michaela Štefunková,
Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP)

Ve dnech 2. – 5. září 2015 se v portugalském Portu konala již patnáctá výroční konference Evropské kriminologické společnosti. Podtitul tohoto ročníku nejvýznamnější kriminologické konference zněl: Kriminologie jako unitas multiplex: teoretický, epistemologický a metodologický vývoj.

Konference se zúčastnilo množství odborníků z celého světa. Účast překonala i Prahu 2014 – v Portu bylo registrováno přes 1300 účastníků. Tato masivní akce tradičně proběhla formou čtyř plenárních vystoupení a třinácti sérií někdy až 25 paralelně probíhajících sekcí. Celkem tak zaznělo víc než 1000 referátů. V předposlední den konference byly navíc ještě ústní příspěvky doplněny posterovou sekcí, kde poster na téma extremismu prezentoval Jakub Holas z IKSP. Také česká účast byla rekordní – zúčastnilo se téměř 20 zástupců ČR.

Po úvodních proslovech otevřel konferenci v rámci prvního plenárního vystoupení Cândido da Agra z Univerzity v Portu, který v rámci svého referátu polemizoval o hlavním tématu konference, tedy potenciálu kriminologie jako unitas multiplex. Úvodní den proběhlo i slavnostní odevzdávání ceny Evropské kriminologické společnosti. Laureátkou tohoto ročníku se stala Sonja Snacken (Vrije Universiteit Brusel). Cenu pro mladé kriminology (ESC Young Criminologist Award) získal Daniel Seddig ze Švýcarska za svůj článek pojednávající o vlivu vrstevnických skupin v procesu akceptace norem a vzorců násilného chování.

Druhý den byl již vyhrazen zejména paralelním sekcím, v jejichž rámci aktivně vystoupili také čeští účastníci. Lze jen upozornit na některá vybraná témata. V bloku věnovaném drogové politice a vědeckým poznatkům o ní vystoupila Michaela Štefunková. Příspěvek prezentoval výstupy aktuálního výzkumu IKSP, v rámci kterého byl hodnocen dopad změn zavedených novým trestným zákoníkem na odhalování a postih drogové kriminality v České republice, a poukazoval zejména na rozpor mezi deklarovaným záměrem zákono-

dárce a praxí orgánů činných v trestním řízení vůči pachatelům, kteří přechovávají drogy pro vlastní potřebu. Sekci moderoval Krzysztof Krajewski (Jagelonská univerzita v Krakově, Polsko), který zároveň vystoupil se zajímavým referátem, jenž pojednával o možných přístupech v oblasti kontroly tzv. nových syntetických drog. Zaměřil se hlavně na Polsko, kde způsobuje tento nový fenomén velké problémy. Krajewski doporučoval v této oblasti více využívat možnosti správně právního postihu, jenž umožňuje flexibilnější reakci, a trestně právní instituty používat až jako ultima ratio.

Problematicke sexuálně motivované kriminality, jejích pachatelů a obětí byla v rámci konference věnována řada panelů. V prvním bloku zazněly hned tři příspěvky věnující se otázce násilné sexuální kriminality na Pyrenejském poloostrově. Francisco Caravaca Sánchez (University of Murcia, Španělsko) představil výstupy studie zabývající se vztahem mezi fyzickým týráním a sexuálním zneužíváním v dětství a vězeňskou reviktimizací u odsouzených ve Španělsku. Rozsáhlou studií srovnávající pachatele znásilnění a pohlavního zneužívání dětí navázal Santiago Redondo Illescas (University of Barcelona, Španělsko). Ve svém příspěvku se zaměřil především na vybrané sociodemografické charakteristiky a specifika kriminální kariéry u těchto dvou skupin odsouzených. Sekci uzavíral Rui Gonçalves (University of Minho, Portugalsko), který komparaci relevantních charakteristik mužů odsouzených za držení a distribuci dětské pornografie a pachatelů pohlavního zneužívání dětí doplnil o výstupy portugalské adaptace nástroje měřícího přesvědčení respondentů spojená se sexuálním násilím, agresivitou, riziko sexuálního násilí a recidivy. Výsledky ukázaly, že první skupina pachatelů (autorem označovaná jako tzv. online sex offenders) je průměrně starší a vykazuje nízké riziko recidivy i sexuálního násilí. Příspěvek Petra Škvaina (Západočeská univerzita v Plzni, ČR) se věnoval kontroverznímu tématu chirurgické kastrace jako léčebné metody deviantních sexuálních delikventů v ČR, který mezinárodní posluchačstvo seznamoval s autorovým trestněprávním úhlem pohledu na tuto problematiku. Navazující sekci otevřela svým příspěvkem Hannah Bows (Durham University, Velká Británie), která se věnovala často opomíjenému tématu obětí sexuálního násilí na seniorech.

V souvislosti s velkou pozorností, která je v současné západní společnosti věnována problematice terorismu, došlo i k oživení odborné diskuse ohledně extremismu, především pak ve spojení s otázkou radikalizace. Problematicke bylo věnováno několik panelů zkoumajících téma z různých úhlů. Jeden z panelů se soustředil na otázku tzv. osamělých vlků, tedy samostatně operujících teroristů, a možnosti prevence takových útoků. Analýzu útoků v Izraeli přinesl Simon Perry (Hebrew University, Jeruzalém). Mimo jiné vypracoval profily pachatelů, jimiž jsou ve specifickém případě Izraele velmi často profesionální řidiči (polovina pachatelů), vesměs otcové od rodin, jen 8 % je nezaměstnaných. Polovina budoucích pachatelů vykazovala nějaké varovné příznaky. Kacper Gradon (Varšavská univerzita, Polsko) poukázal na nepřesnost samotného termínu „lone wolf“ – je to skutečně zcela osamělý pachatel bez vazeb na nějakou skupinu, nebo důsledně zakonspirovaný „spící terorista“? Je velmi obtížné zpracovat seriózní sociokulturní analýzu prostředí, z nichž útočníci pocházejí, neboť například v oblastech jako severní Afrika či Kavkaz se velmi špatně shánějí respondenti (resp. informátoři). Existují tři základní zdroje nových rizikových jedinců – radikalizovaní mladí občané zemí EU z původně přistěhovaleckých komunit, lidé propuštění z věznic, kde mohli být indoktrinováni radikálním islámem či jinou extrémní ideologií, a v neposlední řadě čerství imigranti, kteří jsou podle autora velkou neznámou. Paul Gill (University College, Londýn) ve své práci srovnává psychologické a sociální profily „osamělých“ a „organizovaných“ pachatelů masových vražedných útoků. Dochází k závěru, že se demograficky neliší, avšak mají různé sociální anamnézy. „Sólisté“ jsou častěji v sociální izolaci, mají častější zkušenost vězení a násilného jednání, jsou pod dlouhodobým stresem více stresorů

a častěji zneužívají návykové látky. Dlužno však dodat, že například nejznámější „lone wolf“ současnosti, Nor Breivik, do této kategorie příliš nezapadá...

Specializovaný panel byl věnován protiteroristické legislativě v EU, kdy některé příspěvky vyzněly dosti kriticky v tom smyslu, že striktní opatření prevence terorismu snižují kvalitu našeho společensko-politického klimatu. Například Clive Walker (University of Leeds, Velká Británie) připomněl astronomické náklady na bezpečnost londýnské olympiády a hovořil o sekuritizaci společnosti, kdy dochází mimo jiné k posilování bezpečnostních služeb, ohrožení soukromí a snižování veřejné důvěry mezi občany.

V závěru připomeňme, že 16. evropská kriminologická konference se sejde ve dnech 21. až 24. září 2016 v Münsteru (SRN). Jejím hlavním tématem bude Crime and Crime Control, jak prezentoval zástupce organizátora – univerzity v Münsteru – Klaus Boers. Funkce prezidenta ESC se ujal Frieder Dunkel z univerzity v Greifswaldu (Německo), prezidentkou na další období byla zvolena Rosella Selmini (University of Minnesota, USA). Do řídicího výboru ESC byly nově zvoleny Anna-Maria Getos (University of Zagreb, Chorvatsko) a Letizia Paoli (University of Leuven, Belgie). Naopak dvouleté funkční období skončilo českému zástupci Jiřímu Buriánkovi z katedry sociologie FF UK.

Abstrakty referátů přednesených na konferenci lze nalézt na webových stránkách http://www.esc-eurocrim.org/files/Eurocrim2015_Book_Of_Abstracts.pdf.